

Ищенко Д. В.

ПОЛІТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЙ МИНУЛОГО ЯК ОБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: ПРИКЛАД РАННЬОМОДЕРНОЇ АНГЛІЇ

У статті обстоюється доцільність ретельного вивчення тих суспільно-політичних обставин, за яких формулювалися концепти про витоки та праісторію передмодерних спільнот Європи, зумовлюючи таким чином подальшу еволюцію національних ідентичностей. Зазначена теза розкривається на прикладі політизованих звернень до минулого в Англійському королівстві за епохи Тюдорів.

Ключові слова: репрезентації минулого, національні ідентичності, «Гальфрідіанська» традиція, трояно-бриттська історія, Британська імперія, англійство та британськість, троянсько-артуріанська генеалогія, англосаксонізм.

Поміж тих дебатів, що точаться на перетині щонайменше кількох гуманітарних наук, складно не помітити дискусію між прихильниками різних гіпотез про природу націй та націоналізмів.

Учасники цього протистояння по-різному окреслюють витоки зазначених феноменів. Так, «модерністська» школа, розглядаючи насамперед європейський контекст, відносить їхню появу до періоду, що розпочався після Французької революції. Натомість, представники інших шкіл («переніалістської», «примордіалістської» та «етносимволістської») схильні вбачати повноцінне функціонування національних утворень або принаймні ключові культурні елементи національного буття вже в передмодерній добі [26, с. 27–30; 3, с. 48–62; 2, с. 81–100].

Видається, всі дискутанти, нехай і з неоднаковими наголосами, відзначають ваговиту роль, яку в розбудові національних ідентичностей та націоналістичних ідеологій відігравали репрезентації «спільного» минулого. На наш погляд, вивчення згаданої проблематики доречно розмістити в переліку першорядних завдань сучасного історика.

Щодо того чи іншого випадку в «еволюції» націоналізму, то необхідно переглянути весь процес, в рамках якого конструювалися ідеї про «корені» й «національну» історію спільноти, а відповідні розвідки, зрештою, повинні показати: хто, як, яким чином і для чого брав безпосередню або опосередковану участь у такій діяльності. Передусім ідеться про, з одного боку, тих індивідів, що були авторами описань «славетної минувшини» чи «героїчної давнини», а з другого – про «замовників» такої роботи, а саме про владні інституції, суспільні прошарки чи окремі соціальні групи, зацікавлені в легітима-

ції власних внутрішньо- або зовнішньополітичних забаганок.

Історичні або, точніше, історико-політичні міфи, що народжувалися в межах зазначеного формату, як видається, залишили неодмінний відбиток на колективному світогляді національних спільнот. Навіть втративши своє початкове значення, вони, хоча й не завжди явно, зберігалися як складова частина пізніших міфологем, у тому числі тих, на які спираються історичні концепти сьогодення.

У даній статті ми спробуємо проілюструвати наведену тезу, використавши в якості прикладу короткий епізод з історії ранньомодерної Англії. Його головні герої, окрім низки інших здобутків, звеличилися ще й такими змалюваннями англо-британського первовіку, що наприкінці XVI ст. створили підмурок для пізніших уявлень про Британську імперію, так само як і для розвою «англійської» та «британської» ідентичностей.

Слід одразу зауважити, що імперські прагнення в Англійському королівстві декларувалися ще в X ст., коли англосаксонські правителі йменували себе «імператорами» та висували претензії на панування над усіма Британськими островами. Королі з династії Анжу–Плантагенетів (1154–1485), особливо Едвард I Довгоногий (1239–1307), відзначалися не меншою амбітністю, мріючи про великодержавну консолідацію «британського» конгломерату з Англії, Уельсу та Шотландії [6, с. 28–29]. Однак правових обрисів такі марення набули лише після того, як матримоніальна політика Генріха VIII Тюдора (1491–1547, король із 1509) спровокувала непогасний конфлікт між папським Римом та англійською політичною нацією. 1533 р. Парламент Англії ухвалив акт «Про обмеження

апеляцій», яким, із посиланнями на «давні автентичні історії та хроніки», Англійське королівство проголошувалося імперією, а англійський монарх – її найвищою юридичною інстанцією [9, с. 78–79; 15, с. 282].

Патріотичне піднесення, зумовлене особливостями Англійської Реформації, виявилось сприятливим для вікодавніх репрезентацій минулого, вже дещо підважених гуманістичними практиками в історіописанні, запроваджуваними з другої половини XV ст. в політиках Північно-Західної Європи.

Узвичаєне відображення «англійської» давнини, вподобане тюдорівськими патріотами в їхньому антиримському запалі, спиралося на традицію Високого Середньовіччя, започатковану в 1136 р. надзвичайно популярною працею Гальфрида Монмутського (бл. 1100 – бл. 1155), відомою як «Історія королів Британії».

Літературний хист цього автора, так само як і суспільно-політичний попит на його витвір, забезпечили ледь не сакральне усталення цілком окресленої картини передсаксонської старожитності. Остання ж, разом із міфом про походження від давніх троянців, перетворилася на невід'ємну складову в тому баченні «англійської» минувшини, котре набуло офіційного статусу за останніх правителів із династії Вільгельма Завойовника (Стівена з Блуа (бл. 1092–1154) й «імператриці» Матильди (бл. 1102–1167)) та, ще більшою мірою, в часи їхніх спадкоємців із дому Плантагенетів [29, с. 28–29].

Відтоді праісторія королівства змальовувалася за такою схемою:

1) заснування бриттської монархії принцом троянського кореня й праонуком Енея Брутом, котрий із ватагою інших троянців, вивільнених ним із грецької неволі, прибув до острова Альбіону, та, здолавши місцевих альбїонідів-гігантів, утворив там державу, назвавши її на свою честь Британією [1, с. 7–17];

2) славетні діяння королів із Брутової династії – від його синів до першого християнського імператора Римської імперії Костянтина Великого, котрий (як син Хелени, бриттки з троянського роду) також постає в іпостасі одного з трояно-бриттських владарів британського терену [18, с. 2–3; 29, с. 17];

3) артуріанська доба й славетні перемоги Брутового нащадка короля Артура в протистоянні саксонській навалі та в підпорядкуванні трояно-бриттському скіпетрові замало не всієї Північно-Західної Європи [1, с. 96–124];

4) занепад троянської Британії після Артурової смерті та підкорення трояно-бриттського

королівства англосаксами (за винятком західної – валлійської – частини острова) [1, с. 137].

Як і будь-які можновладні впокорювачі, члени Нормандського дому, запанувавши над Англією після 1066 р., потребували належного виправдання своїх прав на корону. Пошук початків «англійської» історії в легендарній добі трояно-бриттів виявився інструментом, цілковито адекватним для такої мети.

Підвалини для цього звернення до британської давнини заклав ще історик та очільник канцелярії Нормандських герцогів Дудо Сен-Кантенський (бл. 963 – бл. 1043). У трактаті під заголовком «Три книги про характер і діяння ранніх герцогів Нормандії» (“*Libri III de moribus et actis primoꝝ Normanniae ducum*”), завершеному, як вважається, перед 1030 р., він заявив про троянські корені північнофранцузьких нормандців, зобразивши їх нащадками «даків», «що називають себе данаями або ж данцями» та «хваляться своїм походженням від Антенора» – Енеєвого родича й одного з головних принців Трої [7, с. ix–x; 11, с. 15–17; 12, с. 130–131]. Троянська генеалогія нормандських герцогів та тієї спільноти, що замешкувала підвладну їм територію, поступово узвичаїлася в офіційних практиках репрезентації минулого, як-от в тих, що ними опікувалися наступники Дудо – Гійом Жюмьєнський, Ордерік Віталій і Робер де Торін'ї. У хроніці «Діяння герцогів Нормандії» (“*Gesta Normannoꝝ Ducum*”), написаній на замовлення Вільгельма Завойовника, згадані автори впевнено позиціонують скандинавських засновників Нормандського герцогства Антеноровим потомством [14, с. 94–97]. На цьому історико-генеалогічному тлі, навіть ще перед Гальфридом Монмутським, Вільгельмова кампанія та його перемога при Гастінгсі могли розглядатися не брутальним завоюванням, а, натомість, відновленням «троянської» влади в Брутовому царстві.

Довершена Гальфридовим писанням та підтримувана тим культурним явищем, що в формі Артуріани постало на його основі, трояно-бриттська фабула зберігала свій авторитет як упродовж Високого й Пізнього Середньовіччя, так і за Ренесансу, попри нещадну критику з боку гуманістів на її адресу.

Саме до цієї «Гальфридіанської» традиції звернулися й творці імперської ідеології в Англії XVI ст., в тому числі й один із найпримітніших репрезентантів цієї спілки – дорадник Єлизавети I (1533–1603, королева з 1588) валлієць Джон Ді (1527–1609), історик і, за типовим для його доби сумісництвом, математик, географ, астроном, астролог та алхімік, а також, як припускають

дослідники, винахідник самого словосполучення «Британська імперія» [5, с. 62].

Великий прихильник ідеї про історичність Брута й Артура (заперечуваної гуманістичною школою), Ді намагався пристосувати її для легітимації суто практичних виявів імперської політики. У його щоденниках міститься цікавий запис, що ілюструє зазначені потуги й, між іншим, ті способи, якими історико-політичні концепти поширювалися в суспільстві.

Повідомлення, про яке йдеться, датоване 30 червня 1578 р. Цього дня до апартаментів Єлизаветинського любомудра завітало двоє поважних гостей. Одним із них був надвірний поет королеви, дипломат і, на той момент, англійський посланник до Нідерландів Даніель Роджерс (1538–1591), а другим – Річард Гаклюйт (1553–1616), географ, мореплавець і письменник, доволі відомий за пізнотюдорівської доби й пізніше, за перших Стюартів, як речник колонізаційної політики в Північній Америці. Їхня бесіда торкалася британського стародення, й Ді, як указано в його замітках, звернув увагу співрозмовників на кілька значущих «фактів». Так, серед іншого, він оголосив про те, що король Артур та король Матіас (один із валлійських нащадків Брута) впокорювали «Геліндію, відому пізніше як Фрізланд» (острів, що його картографи XVI ст. вміщували поблизу Ісландії). Гаклюйт, як зазначено тамтаки, сумлінно записав цю інформацію, скориставшись в якості нотатника не чим іншим, як рукописним примірником «Історії королів Британії» Гальфрида Монмутського [24, с. 4; 10, с. 46–49; 20, с. 75–76].

Такі посилання на короля Артура й на одного з його нащадків, валлійського принца XII ст. Мадок ап Оуайн Гвінеда, стануть доволі знакомими аргументами на користь утвердження англійського контролю над іншими землями й у Новому Світі також. Як показують щоденники Джона Ді, за півроку до описаного епізоду він був прийнятий кількома державними мужами, близькими до правительки Англії, а затим, 28 листопада 1577 р., й самою Єлизаветою та її «першим секретарем» сером Френсісом Волсінгемом. Під час зустрічі Ді врочисто «повідомив королеві про її право владарювання над Гренландією, Естотіландом (краєм, який картографи розмістили поблизу нинішнього Лабрадору. – Д. І.) й Фрізландом» [24, с. 3–4].

Обґрунтування концепту «британської зверхності» над територіями, що їх контролювали ще віддавні суверени бритто-троянського кореня, з'явилися майже одразу. Того ж 1577 р. Джон Ді видає трактат «Загальні та вибіркові записки

щодо довершеного мистецтва навігації» («General and Rare Memorials Pertayning to the Perfect Arte of Navigation»), в якому так само, як і в його продовженні «Of Famous and Rich Discoveries» («Про славетні й знамениті відкриття») (1577), обстоюється модель Британської імперії, заснованої на опануванні заокеанських земель та й самого «Британського океану» за допомогою флоту – експансії, котра, згідно з Ді, мала б відновити традиції короля Артура й Брута Троянського. Валлійський (а відтак, за тодішніми уявленнями, й троянський) родовід Єлизавети (як представниці дому Тюдорів) мав узаконити її просування слідами предків [13, с. 58–59; 25, с. 90, 152–154, 182; 8, 182–183].

Одним із них був уже згаданий принц Мадок. У жовтні 1580 р. Ді подав королеві документ під назвою «Unto Your Majesty's Title Royal» («Стосовно Монаршої титулатури Вашої Величності»), в якому «доводилося» Єлизаветине право на зверхність над значною частиною Північної Америки й, зокрема, над Флоридою – територіями, що їх, згідно з формулюваннями вченого валлійця, відкрив принц із Брутової династії Мадок ап Оуайн Гвінед приблизно в 1170 р. [24, с. 9; 30, с. 25].

Згодом ця легенда з'являється й у трактаті мандрівника Джоржа Пекхема «Достовірний звіт із приводу останніх відкриттів та земель, взятих у володіння іменем Англійської корони» («A True Reporte Of the Late Discoveries and Possessions Taken in the Right of the Crowne of Englande») (1583), в «Історії Камбрії» валлійського письменця Девіда Пауела (1584), а також у розлогій праці згаданого повище Річарда Гаклюйта «Головні плавання, мандрівки й відкриття англійської нації» («The Principall Navigations, Voiages and Discoveries of the English Nation») (1589). У всіх трьох опусах стверджується, що Мадок, вирушивши 1170 р. в плавання, прибув до Вест-Індії й там, опанувавши розкидисті терени, заснував валлійські колонії [21, с. 14–15; 23, с. 195–196; 16, с. 13–15]. Слід відзначити, що Мадоківий міф проіснував до XIX ст., зокрема в формі барвистих оповідок про племена індіанців бритто-валлійського походження [28, с. 100–170].

Цікаво, що остання з названих праць, «Головні плавання» Гаклюйта, розпочинається саме з завоювань і морських кампаній короля Артура, котрий, як вказується в даній роботі, підкорив Оркнеї, Фландрію, Ірландію, Ісландію, Скандинавію разом із Готландом і Данією, так само як і суміжну з Руссю Лапландію, котрою, за словами автора, закінчувалися обшири Британської імперії на Сході [17, с. 3–7].

У цьому місці можна поставити цілком прирдне питання, а саме: якою мірою описані ідеї впливали на світогляд і життя англійського суспільства в XVI ст.?

В «Оксфордській історії Британської імперії» (видання 2001 р.) наведено доволі цікаве застереження з приводу зазначеної проблеми. Так, автори названої праці, віддавши належне внескові Джона Ді в розвиток імперського концепту, зауважують, що його напучення та історичні посилання зустріли енергійний відгук передусім у товариствах мореплавців, першовідкривачів, торговельних перевізників або ж у подібних осередках, чії члени були зацікавлені в масштабній колонізації й флотських виправах. Натомість, як підкреслено далі, ні в королеви, ні серед «загалу її підданців» свідчення монаршого дорадника стосовно прав на владарювання, що їх Англійська корона, нібито, мала в різних частинах світу, не викликали аналогічного ентузіазму [5, с. 62–63].

Така обережність, загалом притаманна Єлизаветі I, нагадує реакцію й інших вінценосців на сміливі проєкти ренесансних інтелектуалів, неодмінно обґрунтовувані зверненнями до правічної сивизни. Приміром, у 1544 р. Франциск I Валуа (1494–1547, король із 1515) продемонстрував неприкрито прохолодну стриманість у відповідь на програму, представлену його дорадником, лінгвістом, філософом і дипломатом Гіюмом Постелем (1510–1581). На переконання останнього, злагоди й взаєморозумінню всесвітнього масштабу судилось утілитися лише під політичною егідою французького короля, чие право на вінець «вселенського монарха» визначалося його походженням від Ноя, Ноєвого сина Яфета та Яфетового сина Гомера, прародителя франків і галлів [4, с. 82–85; 22, с. xiii–xvii].

Не виключено, що й деякі прокламації Джона Ді могли насторожити Єлизаветине оточення та й саму скіптродержицю. Однак той факт, що його ідеї циркулювали лише в межах окремих прошарків (а не в «загальнонаціональному» форматі), на наш погляд, аж ніяк не применшує їхнього значення.

Тут, вочевидь, слід поцікавитися, хто саме в період, про який мовиться, забезпечував окреслення й узвичаєння уявлень про Британію, Британську імперію та роль Англії в розвії цієї конструкції. Першими спадають на думку саме ті групи, що фігурують в якості головних споживачів творчості Ді з її апеляціями до трояно-бриттської праісторії. До того ж, не можна не відзначити письменницьку чи, радше, публіцистичну діяльність їхніх представників, про яку, зокрема,

свідчать уже згадані приклади Джорджа Пекхема, Річарда Гаклюйта або, приміром, інтелектуальні тріумфи іншого шукача пригод, флотоводця й відкривача нових країв – сера Волтера Рейлі (1552–1618), репрезентанта т. зв. Срібної плеяди англійських поетів кінця XVI – початку XVII ст. та автора кількатомної «Історії світу» [27, с. 265–275].

Саме ці мандрівці-корабельники, колоністисудновласники, купці авантурного стибу й, побіжно, укладачі географічних видань, письменники та історіописці (все, з погляду сучасників, «гідні й добрі джентльмени» [30, с. 25–26]), виступають за Єлизаветинської доби, можливо, активнішим елементом у розбудові загальноспільнотного світогляду. За допомогою трояноартуріанських ремінісценцій вони витворили такі ідеологеми та політичні міфи, що виявилися вирішальними для еволюції англо-британських ідентичностей, а з нею, попри згадану обачливість корони, ще й для втілення тієї політико-економічної стратегії, котра згодом забезпечить британське панування над значною частиною земної кулі.

Отже, той спосіб, яким такі письменці опрацьовували, трактували й висвітлювали «величчю минувшину», коригуючи свої формулювання відповідно до коментарів і побажань владних «замовників», не міг не позначитися на загальному осмисленні членами спільноти «природи» та «сутності» їхньої «національної» історії.

Саме в цьому середовищі англійського «джентльменства», пов'язаного як із шляхетноаристократичними традиціями, так і з комерційною й правовою діяльністю, вже наприкінці того ж таки XVI ст. конструюються нові бачення спільного минулого з іншими народами в ролі родоначальників королівства та «нації».

Йдеться насамперед про історико-генеалогічний концепт англосаксонізму, окреслюваний за Єлизаветинської пори в неприховано політичному контексті. Своім поступом він мусить у першу чергу завдячувати т. зв. Товариству антикварів, до якого, незабаром після його заснування в 1586 р., ввійшла доволі численна група істориків, парламентарів, правознавців та представників торговельних кіл, а вони, своєю чергою, вдалися до, як з'ясувалося, надзвичайно ефектного поєднання історичних розвідок, присвячених англосаксонським фундаторам Англії, з актуальними розмислами на тему політико-інституційного устрою Англійського королівства. Одним із головних результатів означеного історико-політичного дискурсу стало дедалі врочистіше оспівування англосаксів із першорядним наголосом

на особливостях суспільного ладу цих, як відтоді стверджувалось, істинних праотців англійства. За наступника Єлизавети, Якова I Стюарта (1566–1625, король Англії з 1603), возвеличення «давніх саксонських вольностей» перетворилося на ледь не основний аргумент для позиціонування Парламенту в іпостасі інституції з давнішими й ширшими повноваженнями, ніж ті, що, згідно з баченням англосаксоністів, мали належати королю, в ідеалі – виборному та підзвітному громаді [19, с. 55; 18, с. 20].

«Гальфрідіанська» традиція, однак, зберігала певне значення в історіописанні, щоправда, поступово відходячи до сфери історії поетичної. Таким чином трояно-бритти та король Артур, найвеличніший герой їхньої раси, здобули в системі уявлень про англійське й англо-британське минуле нову законну вотчину – віршовану літературу, в рамках якої й здійснювалося подальше оспівування правічних коренів Англійського королівства та його неодмінної ролі загальнобританського гегемона [29, с. 29–30].

За перших Стюартів політизована дискусія між прихильниками троянської та англосаксонської генеалогії набирала дедалі більших обертів, а напередодні та впродовж Громадянської війни 1642–1651 рр. їй судилося досягти свого найгострішого прояву.

Саме протягом зазначеного періоду вказане протиборство ідей, віддзеркалене кількаріччям справжніх баталій, перетворилося на одну з головних властивостей внутрішньополітичного конфлікту. Британсько-канадійський історик Г'ю

МакДугалл у зв'язку з цим зазначав, що протистояння між Яковим сином Карлом I Стюартом (1600–1649) і Парламентом Англійського королівства засвідчило вповні показовий розподіл генеалогічних симпатій: щиросердні палadini «гальфрідіанства» залишилися вірними королю, тоді як англосаксоністи виступили проти нього, цього разу захопившись за зброю [19, с. 24].

Із плином часу, надто на тлі перемоги Парламенту й посилення його ролі впродовж XVII та XVIII ст., трояно-бриттська традиція втрапить право на «достовірне» відображення давнини. Ця роль відійде до англосаксонської історії, на основі якої й вибудовуватиметься колективна генеалогія англійства. Проте ідея Британської імперії, окреслювана в її зародку ще авторами-трояністами часів Єлизавети I, залишатиметься визначальним елементом «англійської» та «британської» ідентичностей щонайменше до середини XX ст., а почасти й до наших днів. Отже, погляди сучасних англійців, шотландців чи валлійців на «національне питання», а з тим і на подальшу долю Сполученого королівства Великої Британії та Північної Ірландії, нехай і непомітно для них, спираються тією чи іншою мірою на дефініції кількасотрічної давнини, зокрема на ті, що з'явилися під час та після описаної нами зустрічі в домі Джона Ді. Саме тому процеси витворення історичних концептів, нерозривно пов'язані з тими суспільно-політичними обставинами, в яких взаємодіяли «замовники» й «виконавці», видаються гідним об'єктом для вивчення, в тому числі й в українському контексті.

Список літератури

1. Гальфрід Монмутский. История бриттов. Жизнь Мерлина / Гальфрід Монмутский ; пер. с лат. А. Бобовича, С. Ошерова. – М. : Наука, 1984. – 286 с.
2. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму / Георгій Касьянов. – К. : Либідь, 1999. – 352 с.
3. Сміт Е. Націоналізм : Теорія, ідеологія, історія / Ентоні Девід Сміт ; пер. англ. Р. Фещенка. – К. : К.І.С., 2004. – 170 с.
4. Эко У. Поиски совершенного языка в европейской культуре / Умберто Эко ; пер. с итал. А. Мирюлюбовой. – СПб. : Александрия, 2007. – 423 с.
5. Appleby J. War, Politics, and Colonization, 1558–1625 / John C. Appleby // The Oxford History of the British Empire / ed. by Nicholas Canny. – Vol. I. – The Origins of Empire. – Oxford University Press, 2001. – 560 p. – P. 55–78.
6. Armitage D. The ideological origins of the British Empire / David Armitage. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – 239 p.
7. Christiansen E. Introduction / Eric Christiansen // Dudo of St. Quentin. History of the Normans ; transl. with intr. and notes by Eric Christiansen. – NY : Boydell & Brewer, 1998. – 260 p. – P. IX–XXXVI.
8. Clulee N. John Dee's Natural Philosophy: Between Science and Religion / Nicholas H. Clulee. – Routledge, 1988. – 347 p.
9. Documents of the English Reformation / ed. by G. L. Bray. – Cambridge : James Clarke & Co., 2004. – 676 p.
10. Dorsten Van J. Poets, Patrons and Professors: Sir Philip Sidney, Daniel Rogers and the Leiden Humanists / J. A. Van Dorsten. – Leiden : BRILL, 1962. – 227 p.
11. Dudo of St. Quentin. History of the Normans ; transl. with Intr. and notes by Eric Christiansen. – NY : Boydell & Brewer, 1998. – 260 p.
12. Dudone Sancti Quintini. De moribus et actis primorum Normanniæ ducum. – [Publ. par Jules Lair]. – Caen : F. Le Blanc-Hardel, 1865. – 323 p.
13. Escobedo A. Nationalism and Historical Loss in Renaissance England: Foxe, Dee, Spenser, Milton / Andrew Escobedo. – Cornell University Press, 2004. – 261 p.
14. Gransden A. Historical Writing in England c. 550 to 1307 / Antonia Gransden. – NY : Routledge, 1996. – 648 p.
15. Guy J. The Tudor Age / John Guy // The Oxford History of Britain / ed. by K. O. Morgan. – Oxford : Oxford University Press, 2001. – P. 257–326.
16. Hakluyt R. The Voyages of the English Nation to America, before the year 1600 / Richard Hakluyt // Hakluyt's Collection of voyages (1598–1600) / ed. by Edmund Goldsmid. – Vol. 1. – Edinburgh : E. & G. Goldsmid, 1889. – 380 p.
17. Hakluyt R. The Principal Navigations, Voyages, Traffiques & Discoveries of the English Nation, made by sea or over-land to the remote and farthest distant quarters of the earth at any time within the compasse of these 1600 yeeres / Richard Hakluyt

- In 12 vol. – Vol. 1. – Glasgow : J. MacLehose and sons, 1903. – 355 p.
18. Kenyon J. The History Men: The Historical Profession in England since the Renaissance / John Kenyon. – London : Weidenfeld and Nicolson, 1983. – 322 p.
 19. MacDougall H. Racial Myth in English History / Hugh A. MacDougall. – Hanover : University Press of New England, 1982. – 146 p.
 20. Mears N. Queenship and Political Discourse in The Elizabethan Realms / Natalie Mears. – Cambridge University Press, 2005. – 332 p.
 21. Peckham G. A True Reporte Of the Late Discoveries and Possessions Taken in the Right of the Crowne of Englande / Sir George Peckham // Richard Hakluyt. The Principal Navigations, Voyages, Traffiques and Discoveries of the English Nation / ed. by Edmund Goldsmid – Vol. XIII. – America. – Part II. – Edinburgh : E. & G. Goldsmid, 1889. – 622 p. – P. 5–33.
 22. Postel G. Les raisons de la monarchie, et quelz moyens sont necessaires pour y parvenir / Guillaume Postel. – Paris, 1551. – XLVIII f.
 23. Powell D. The History of Wales, to which is added a description of Wales by Sir John Price / David Powell. – London : T. Evans, 1774. – xliii, 396 p.
 24. The Private Diary of Dr. John Dee, and the catalogue of his library of manuscripts, from the original manuscripts in the Ashmolean museum at Oxford, and Trinity college library, Cambridge / ed. by James Orchard Halliwell. – London : Camden Society, 1842. – viii, 103 p.
 25. Sherman W. John Dee : The Politics of Reading and Writing in the English Renaissance / William Howard Sherman. – University of Massachusetts Press, 1995. – 291 p.
 26. Smith A. The Nation in History: historiographical debates about ethnicity and nationalism / Anthony David Smith. – The University Press of New England, Hanover, 2000. – 106 p.
 27. Stebbing W. Sir Walter Raleigh, a Biography / William Stebbing. – Oxford : Clarendon Press, 1891. – xii, 413 p.
 28. Stephens T. Madoc, an Assay on the Discovery of America by Madoc ap Owen Gwynedd in the Twelfth Century / Thomas Stephens. – London : Longmans, Green, & co., 1893. – xviii, 249 p.
 29. Thorpe L. Introduction to the History of the Kings of Britain / Lewis Thorpe // Geoffrey of Monmouth. The History of the Kings of Britain. Translation with Introduction by Lewis Thorpe. – London : The Folio Society, 1975. – P. 9–30.
 30. Williams G. The Welsh in Their History / Gwyn A. Williams. – Taylor & Francis, 1982. – 206 p.

D. Ishchenko

REPRESENTATIONS OF THE PAST IN POLITICAL DISCOURSES AS AN OBJECT OF HISTORICAL RESEARCH: THE CASE OF EARLY MODERN ENGLAND

The article sets out an argument in favour of a deeper attention to the socio-political context that defined the construction of Premodern beliefs regarding the descent and the antiquity of European communities, as well as their subsequent impact on the evolution of national identities in Europe. Some of the politicized references to the past promoted in Tudor England are cited to exemplify the matter in question.

Keywords: representations of the past, national identities, the Galfridian tradition, the Trojan origin of the Britons, the British empire, Englishness and Britishness, Trojan and Arthurian genealogy, Anglo-Saxonism.

Матеріал надійшов 26.02.2014